

Nr 521

Av fru **Dahl m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar om anslag till Nordiska afrikainstitutet.

(Lika lydande med motion nr 459 i Första kammaren)

Nordiska afrikainstitutet i Uppsala, som sedan 1962 arbetar som ett nordiskt informations- och dokumentationsorgan i afrikanska frågor, har genom en rad betydelsefulla initiativ svarat för en stor del av den information om u-länderna och u-landsförhållanden i allmänhet och förhållandena i det moderna Afrika i synnerhet, särskilt vad gäller modern politik och ekonomi samt biståndsverksamheten, som givits i Norden. Man bör härvid lägga märke till att verksamheten inte har varit begränsad till att gälla enbart forskare och studenter utan att institutet har försett såväl statliga institutioner som frivilliga organisationer och enskilda av alla kategorier med information.

Institutets bibliotek, som tillsammans med universitetsbiblioteket i Uppsala tjänar som nordiskt specialbibliotek vad gäller Afrika och afrikanska frågor, har systematiskt utvidgats och utgör enligt internationella bedömare ett av de bäst försedda biblioteken i världen på sitt område. Biblioteket omfattar för närvarande ca 9 000 böcker och prenumererar på 1 300 periodiska publikationer. Genom bytesförbindelser med afrikainstitut världen över erhålls en kontinuerlig övervakning av all litteratur som produceras på området. Biblioteket, vars besöks- och utlåningssiffror i det närmaste fördubblats varje verksamhetsår, anlitas såväl av forskare och studenter som biståndsarbetare och u-landsintresserade, bland annat de olika bildningsorganisationerna.

På grund av den ständigt ökande strömmen av material som kommer institutet till handa i form av böcker, småtryck, pamfletter, tidningar och tidskrifter och på grund av den ständigt ökande efterfrågan på institutets tjänster behöver institutet ett kvalificerat biträde ytterligare, som upptagits i universitetsbibliotekets i Uppsala petita. Ett sådant biträde skulle befria den handläggande bibliotekspersonalen från rutinarbete såsom katalogisering och accessering och ge dem möjligheter att bedriva en aktiv dokumentationsverksamhet som nu inte är möjlig.

Om institutet skall kunna försvara sin ställning som ett mycket välförsett specialbibliotek även ur internationell synpunkt och vara ansvarigt för an-

skaffandet av litteratur om det moderna Afrika i Norden är det nödvändigt att institutet bereds möjlighet att i någon grad öka sina bokinköp. Antalet böcker och tidskrifter om Afrika blir allt större samtidigt som priserna stiger alltmer, särskilt på tidskrifterna. På grund av detta bör anslaget till bokinköp och bokbindning höjas med 10 000 kronor till 45 000 kronor.

Nordiska afrikainstitutet har sedan starten bedrivit en omfattande seminarie-, kurs- och föreläsungsverksamhet i samarbete med biståndsorganen i de nordiska länderna, med folkbildningsorganisationerna och med skolorna och folkhögskolorna. Framför allt bör i detta sammanhang nämnas de gemensamma nordiska initiativen för utbildning och orientering av utresande experter samt den kontakt med lärarfortbildningen och skolorna som tagits för att genom kursverksamhet och på andra sätt på lång sikt påverka grundutbildningen i riktning mot ökade kunskaper och ökad förståelse för u-ländernas problem, främst de afrikanska ländernas. De ur internationell synpunkt mest uppmärksammade seminarierna har emellertid varit de som kallas »seminarium med utländska deltagare». Till dessa seminarier inbjödes de främsta internationella experterna på ett område att föreläsa och i seminarieform diskutera med de nordiska deltagarna. Hittills har fem sådana seminarier arrangerats, av vilka kan nämnas de som behandlat »Development and Adult Education», »Refugee Problems in Africa» och ett afrikanskt-skandinaviskt författarseminarium. Materialet från seminarierna har i samtliga fall utgivits i bokform och på så sätt nått stor internationell spridning. Till seminarierna har sedan institutets start varit anslaget 15 000 kronor. Denna summa har visat sig vara orimligt låg, om man betänker att den skall täcka rese- och uppehållskostnaderna för minst 6 utomnordiska gäster jämte övriga arrangemang. Det synes vara nödvändigt att höja den med 10 000 kronor om institutet i fortsättningen skall kunna bedriva seminarier av samma omfattning som tidigare.

Nordiska afrikainstitutet stöder forskningen om Afrika dels genom den handledning som bedrivs av föreståndaren och bibliotekspersonalen, dels genom stipendier för forskningsarbete i Afrika. Enligt stipendieordningen skall de projekt som stödes vara av samhällsvetenskaplig natur och ha med utvecklingsproblematiken i stort att göra. Sedan 1964 har den summa som funnits att utdela varit oförändrad, 80 000 kronor, av vilken summa Sverige bidragit med 50 000 kronor och de övriga nordiska länderna med återstoden. Intresset för stipendierna har under det senaste året ökat kraftigt i omfattning, och antalet sökande var i november 1968 36 stycken, medan det tidigare uppgått till ca 15. Av dessa 36 var mellan 15 och 20 kvalificerade att få stipendium. Den sammanlagda ansökningssumman steg därvid från omkring 200 000 till drygt 400 000. Det torde inte vara försvarligt att inte bevilja styrelsen för Nordiska afrikainstitutet den höjning av stipendieanslaget om 30 000 kronor som finns uppförd i petita, om man samtidigt

anser att institutet skall fylla uppgiften att tjäna som ett centrum för afrikaforskningen i Norden, som det heter i institutets ämbetsbeskrivning. För närvarande tvingas institutet avvisa större delen av dem som önskar bedriva forskning om afrikanska förhållanden, vilket måste sägas vara synnerligen olyckligt.

En av institutets viktigaste aktiviteter utgör dess publikationsverksamhet. Institutet publicerar sålunda materialet från seminarier, kurser och föreläsningar och gör det på så sätt tillgängligt för en större publik. Institutet ger också ut en rad andra publikationer, som alltmer kommit att användas i det frivilliga studietarbetet, vid skolorna och universiteten. På grund av den ständigt ökade efterfrågan på tryckt och stencilerat material om afrikanska förhållanden, som stimulerat till utgivande av ett ökat antal böcker och som tvingat institutet att kraftigt höja upplagorna på de stencilerade skrifter institutet ger ut, är det nödvändigt att anslaget till publikationstryck förstärks med begärda 4 000 kronor.

En viktig förutsättning för bedrivandet av informations- och dokumentationsverksamhet i afrikanska frågor är att institutets personal beredes tillfälle att regelbundet besöka Afrika samt olika centra för afrikaforskningen. Det är nämligen förenat med betydande svårigheter att driva samtliga av institutets verksamhetsgrenar utan en kontinuerlig kontakt med institutioner och organisationer i Afrika. Detta gäller både planeringen av kommande seminarier och föreläsningar som planerna för framtida publikationsverksamhet, men framför allt gäller det biblioteksverksamheten. Det är så gott som omöjligt att med endast brevkontakter förvärva det viktiga statstrycket från de afrikanska staterna, som afrikainstitutet som enda institution i Norden håller, jämte det betydelsefulla stencilerade material som produceras vid universitet, skolor och politiska och andra organisationer. Det får därför bedömas som viktigt att institutets anslag till utomnordiska tjänsteresor höjs med 6 000 kronor, vilket skulle ge föreståndaren och en tjänsteman möjlighet att en gång årligen besöka objektet för sin verksamhet samt föreståndaren möjlighet till en mindre kontaktresa till övriga afrikainstitut.

Utöver vad Kungl. Maj:t föreslagit anser vi att institutet bör anvisas medel för följande förstärkning av sina resurser:

Förvaltningskostnader:

1. Reseersättningar; utomnordiska tjänsteresor 6 000 kronor.
 2. Publikationstryck 4 000 kronor.
- Bokinköp, gästföreläsningar m. m.:
1. Bokinköp och bokbindning 6 000 kronor.
 2. Seminarium med utländska deltagare 10 000 kronor.
 3. Resestipendier 30 000 kronor.

Den svenska riksdagen och den allmänna opinionen i Sverige har under senare delen av 1960-talet och framför allt under föregående år uttalat sig för kraftiga höjningar av u-landsbiståndet. Särskild vikt har man därvid lagt vid informationsverksamheten om u-ländernas problem och den svenska biståndsverksamheten. Detta avspeglar sig bland annat i 1969 års statsverksproposition, som föreslår en höjning av SIDA:s anslag till denna verksamhet från 600 000 kronor till 1 700 000 kronor.

Nordiska afrikainstitutet, som sedan 1962 har bedrivit en verksamhet som till stor del ligger i linje med SIDA:s informationsverksamhet och som i väsentliga frågor ställt ett omfattande material till förfogande för SIDA:s informations- och utbildningsverksamhet, har inte fått del av denna anslagsökning vad gäller information om u-länderna. Den reella höjning på knappt 5 % som föreslagits synes inte täcka mer än de väntade pris- och avgiftsökningarna i samhället.

Flera av de förslag till insatser på u-landsinformationens område, som återfinns i statsverkspropositionen, bilaga 5, har redan påbörjats inom ramen för afrikainstitutets verksamhet, och endast medelsbrist har gjort att de inte kunnat utvecklas tillräckligt snabbt. Det synes angeläget att ta konsekvenserna av de utfästelser som gjorts beträffande ökningen av anslagen till information om u-länderna och bevilja Nordiska afrikainstitutet de anslagshöjningar som föreslås i dess petita.

Med stöd av vad som ovan anförts hemställes,

att riksdagen vid sin behandling av proposition nr 1, bilaga 10, måtte

1) till Nordiska afrikainstitutet: Förvaltningskostnader anvisa ett anslag av 479 000 kronor

2) till Nordiska afrikainstitutet: Bokinköp, gästföreläsningar m. m. anvisa ett anslag av 177 000 kronor.

Stockholm den 28 januari 1969

Birgitta Dahl (s)

Jan Bergqvist (s)

Lennart Andersson (s)

i Södertälje

Essen Lindahl (s)

Evert Svensson (s)

i Kungälv